

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku

Traktat ryski – przegrane zwycięstwo?

Debata profesorska w 100. rocznicę zawarcia pokoju

18.03. o godz. 19⁰⁰ / online

Ministerstwo Kultury Dziedzictwa Narodowego i Sportu.

niepodległa

Sulejówek, 12 marca 2021 r.

Traktat ryski – przegrane zwycięstwo? Debata profesorska w 100. rocznicę zawarcia pokoju

Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku i Biuro Programu „Niepodległa” zapraszają 18 marca o godz. 19:00 na internetową transmisję debaty o polsko-sowieckim traktacie pokojowym podpisanym w Rydze dokładnie sto lat wcześniej. W muzealnym Saloniku grono wybitnych historyków debatować będzie nad aktem prawnym, który sankcjonował cofnięcie się Rosji na wschód, ku jej granicom etnicznym, po raz pierwszy od czasów Iwana Groźnego. Traktat ryski był dopełnieniem traktatu wersalskiego - oba akty prawne sankcjonowały granice w Europie po Wielkiej Wojnie. Podpisany w Rydze traktat dał Polsce, i innym nowo powstałym państwom Europy środkowo-wschodniej, prawie dwadzieścia bezcennych lat pokoju, co pozwoliło na budowę ich struktur i instytucji. Podważenie ładu wersalsko-ryskiego przez Rosję i Niemcy, dwa rewizjonistyczne, totalitarne mocarstwa, stało się przyczyną największego kataklizmu w dziejach najnowszych – II wojny światowej.

Gdy 20 września 1920 r. w Rydze rozpoczynały się rokowania polsko-sowieckie, Wojsko Polskie ruszało do bitwy niemeńskiej, a od dwóch tygodni toczyła się bitwa wołyńsko-podolska. Wraz z postępami polskiej ofensywy od Suwalszczyzny, przez bagna Polesia aż po łuk Karpat, rosła ustępliwość strony sowieckiej przy stole negocjacyjnym w Rydze. Po stronie polskiej na froncie walczyły coraz liczniejsze, wielotysięczne oddziały ukraińskie, białoruskie i ...rosyjskie. W ciągu czterech tygodni Armia Czerwona została rozgromiona, a droga do Mińska i Kijowa stała otworem. Czy można było pójść jeszcze dalej na wschód? Gdy rozpoczynały się rokowania polsko-sowieckie w Rydze, od półtora miesiąca w nieodległej miejscowości Bulduri, trwały negocjacje grupy państw sąsiadujących z Rosją. W ich efekcie zawarto konwencję wojskową pomiędzy Finlandią, Estonią, Łotwą, Litwą, Polską, Ukrainą i Rumunią.

Józef Piłsudski prowadził w tym czasie „grę na dwóch fortepianach”. Jej stawką było albo kontynuowanie wojny, albo pokój z bolszewicką Rosją, który podpisałyby wszystkie sąsiadujące z nią państwa europejskie, analogicznie do traktatu wersalskiego, sygnowanego przez wszystkich sąsiadów Niemiec. Negocjacje w Bulduri były ostatnią próbą realizacji

przez Józefa Piłsudskiego koncepcji budowy bloku państw w strefie „międzymorza”. Dlaczego ustalenia z Bulduri nie weszły w życie? Co takiego wydarzyło się jesienią 1920 roku i na przełomie lat 1920 i 1921, że niektórzy historycy mówią o przegranym zwycięstwie? Czy można było kontynuować wojnę, stworzyć w granicach Rzeczypospolitej autonomiczną Białoruś i odbudować niezależne państwo ukraińskie? A może nawet utworzyć trwały blok państw „międzymorza”? Grono profesorskie zastanowi się, czy można było osiągnąć lepsze warunki pokoju i korzystniejsze granice. Jakie były konsekwencje traktatu? Co zyskała Polska? Czy wykorzystano wszystkie dostępne wówczas możliwości?

Debatować będą:

Dr Sławomir Dębski (prowadzący) – dyrektor Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, dyrektor Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (2011–2016), redaktor naczelny rosyjskojęzycznego kwartalnika „Jeuropa”. Prowadzi badania w zakresie najnowszej historii powszechnej i historii Polski, polityki zagranicznej, relacji polsko-rosyjskich i polsko-niemieckich, historii dyplomacji. Doktoryzował się na Wydziale Historycznym UJ na podstawie pracy „Między Berlinem a Moskwą. Studium polityczno-wojskowych aspektów stosunków niemiecko-sowieckich 23 sierpnia 1939 – 22 czerwca 1941”. Jest współautorem i redaktorem pracy zbiorowej: „Zapomniany pokój: traktat ryski: interpretacje i kontrowersje 90 lat później”, a także redaktorem serii wydawniczej „Polskie dokumenty dyplomatyczne”.

Prof. Andrzej Chwalba – wykładowca Uniwersytetu Jagiellońskiego, kieruje Zakładem Antropologii Historycznej w Instytucie Historii, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Historycznego. Prorektor UJ (1999–2005), współorganizator Powszechnego Zjazdu Historyków w Krakowie w 2004 r. W czasach PRL działacz podziemnej „Solidarności”. Specjalizuje się w historii powszechnej XIX i XX wieku, najnowszej historii Polski, w tym w relacjach polsko-rosyjskich. Autor m.in. podręcznika akademickiego: „Historia Polski 1795–1918”, a także „Imperium korupcji”, „Polacy w służbie Moskali”, a ostatnio pracy „Przegrane zwycięstwo”.

Prof. Krzysztof Kawalec – członek Rady Naukowej Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, wykładowca Uniwersytetu Wrocławskiego, dyrektor Oddziału IPN we Wrocławiu (2016–2018). Zajmuje się dziejami doktryn politycznych oraz polskiej myśli politycznej, autor m.in. rozprawy „Wizje ustroju państwa w polskiej myśli politycznej lat

1918–1939”. Członek Rady Programowej Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego. Autor wielu prac i artykułów, m.in. biografii Romana Dmowskiego. Laureat nagrody „Klio” Porozumienia Wydawców Książki Historycznej za pracę „Spadkobiercy niepokornych. Dzieje polskiej myśli politycznej 1918–1939”.

Prof. Grzegorz Nowik – zastępca dyrektora do spraw naukowych Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, pracownik Instytutu Studiów Politycznych PAN. Kierował Zespołem Upowszechniania Tradycji oraz Komisją Symboliki Wojskowej MON, były wykładowca Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, wieloletni redaktor naczelny „Przeglądu Historyczno-Wojskowego” oraz zastępca dyrektora Wojskowego Biura Badań Historycznych. Zajmuje się badaniem dziejów najnowszych, historii harcerstwa, wojskowości i myśli politycznej, („Odrodzenie Rzeczypospolitej w myśli politycznej Józefa Piłsudskiego, cz. I–II”), kieruje zespołem wydającym dokumenty wojny 1918–1920. Laureat nagrody im. prof. Jerzego Łojka oraz dwukrotnie nagrody „Klio” Porozumienia Wydawców Książki Historycznej za monografię polskiego radiowywiadu: „Zanim złamano ENIGMĘ... rozszyfrowano REWOLUCJĘ”.

Prof. Włodzimierz Suleja – wiceprzewodniczący Rady Naukowej Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, wykładowca Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Zielonogórskiego, b. dyrektor Oddziału IPN we Wrocławiu (2000-2013) oraz były dyrektor Biura Edukacji Publicznej IPN w Warszawie (2018-2020). Badacz epoki, w której żył Józef Piłsudski, autor jego biografii (wydanej w 1995 i 2018 roku: „Rzecz o Józefie Piłsudskim”), monografii Polskiej Partii Socjalistycznej, autor wielu rozpraw, m. in.: „Orientacja austro-polska w latach I wojny światowej”, „Tymczasowa Rada Stanu (1917)”. Dokumentował także historię współczesną: dolnośląski Marzec 1968 r. oraz „Solidarność” na Dolnym Śląsku jako uczestnik i współtwórca tych wydarzeń.

Prof. Mariusz Wołos – wykładowca Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie, prorektor tej uczelni w l. 2016–2020, pracownik Instytutu Historii PAN w Warszawie. Dyrektor Stacji Naukowej PAN w Moskwie i stały przedstawiciel PAN przy Rosyjskiej Akademii Nauk (2007–2011), wykładowca na uniwersytetach w Rosji i Francji. Redaktor naczelny „Res Gestae. Czasopismo Naukowe”. Specjalizuje się w historii

dplomacji, sowietologii, dziejach II Rzeczypospolitej, historiografii rosyjskiej i polskiej poświęconej wzajemnym relacjom. Laureat nagrody „Klio” Porozumienia Wydawców Książki Historycznej za pracę: „O Piłsudskim, Dmowskim i zamachu majowym. Dyplomacja sowiecka wobec Polski w okresie kryzysu politycznego” oraz nagrody „Wacław Jędrzejewicz History Medal” za wybitne osiągnięcia w dziedzinie badań dziejów XX-lecia międzywojennego w Polsce.

Kiedy: 18 marca 2021 r. o godz. 19:00

Gdzie: transmisja online na profilach muzeum na YouTube i Facebook

Projekt realizowany w ramach obchodów stulecia odzyskania niepodległości oraz odbudowy polskiej państwowości.

Więcej informacji:
Joanna Świeczko
Główna specjalistka
ds. wydarzeń
+48 22 778 80 40
j.swieczko@muzeumpilsudski.pl

Misją powstałego w 2008 r. **Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku** jest m.in. wszechstronne ukazanie wielowymiarowości Józefa Piłsudskiego, a poprzez programy, naukowe, społeczne i edukacyjne dba nie tylko o dziedzictwo Marszałka, ale także stara się zachęcać do refleksji na temat współczesnego świata. Instytucja kultury została utworzona przez Fundację Rodziny Józefa Piłsudskiego oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Uroczyste otwarcie nowego gmachu i wystawy stałej odbyło się w 2020 roku.